

สมอไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Terminalia chebula* Retz.

วงศ์ : Combretaceae

ชื่ออื่น : สมอ (นครราชสีมา) ม่าแน่ (เชียงใหม่) สมอไทย สมออัพา (ภาคกลาง) หมากแน๊ะ (แม่ฮ่องสอน) มะนะะ หมากนะ สัมมอ

ลักษณะทั่วไป : ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูง 20-30 เมตร เรือนยอดกลมกว้าง เปลือกต้นขรุขระ สีเทาอมดำ เปลือกในสีเหลืองอ่อน เปลือกชั้นในมีน้ำยางสีแดง กิ่งอ่อนสีเหลืองหรือสีเหลืองแกม น้ำตาล มีขนคล้ายไหม เปลือกแตกเป็นสะเก็ดห่างๆ ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หรือเกือบตรงข้าม รูปไข่ถึงรูปไข่แกมรูปใบหอกหรือรูปรี กว้าง 5-10 เซนติเมตร ยาว 11-18 เซนติเมตร ปลายใบมนหรือเป็นติ่งแหลม โคนกลมหรือกึ่งตัด หรือบางครั้งเบี้ยว ขอบเรียบ แผ่นใบ เหนียวคล้ายแผ่นหนัง ผิวด้านบนเป็นเงามันมีขนเล็กน้อย ผิวด้านล่างมีขนคล้ายไหมถึงขนสั้นหนานุ่ม เมื่อแก่เกือบเกลี้ยง เส้นแขนงใบข้างละ 5-8 เส้น ก้านใบยาว 1.5-3 เซนติเมตร มีขนคล้ายไหม มีต่อม 1 คู่ ใกล้โคนใบ ดอก เป็นช่อคล้ายช่อเซิงลดหรือช่อแยกแฉก มี 3-5 ช่อ สีขาวอมเหลือง มีกลิ่น หอมอ่อนๆ มักจะออกพร้อมๆ กับใบอ่อน ออกที่ซอกใบหรือปลายกิ่ง ยาว 5-8.5 เซนติเมตร ไม่มีก้าน ช่อดอก หรือก้านช่อดอกสั้น แกนกลางสั้นและเปราะ มีขนสั้นนุ่ม ดอกสมบูรณ์เพศขนาดเล็ก 0.3-0.4 เซนติเมตร ไม่มีกลีบดอก ส่วนบนเป็นรูปถ้วยตื้นมีขนคลุมด้านนอก ใบประดับรูปแถบ ยาว 3.5-4 มิลลิเมตร ปลายแหลม มีขนสั้นนุ่มทั้งสองด้าน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีขาวอมเหลือง โคนเชื่อม ติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็นแฉก เกือบถึง รูปคล้ายสามเหลี่ยม เกสรเพศผู้มี 10 อัน ยื่นพ้นหลอดกลีบเลี้ยง ก้านชูอับเรณู ยาว 3-3.5 มิลลิเมตร เกือบถึง ฐานดอกมีขน เกสรเพศเมียมีรังไข่เหนือวง กลีบ ก้านเกสรเพศเมีย ยาว 2-3.5 มิลลิเมตร รังไข่เกือบถึง ฐานดอกมีพูและขนหนาแน่น ผลแบบผลผนังชั้นในแข็ง รูปรีหรือเกือบกลมกว้าง 2-2.5 เซนติเมตร ยาว 2.5-3.5 เซนติเมตร ผิวเกลี้ยงหรือมี สันตื้นๆ ตามยาว 5 สัน เมื่อแก่สีเขียวอมเหลืองหรือสีเขียวปนน้ำตาลแดง เมล็ดแข็ง มี 1 เมล็ดรูปยาวรี

การกระจายพันธุ์ : พบตามป่าเบญจพรรณ ป่า เต็งรัง ป่าดิบแล้ง หรือพบตามทุ่งหญ้า ที่สูงตั้งแต่ใกล้ระดับน้ำทะเลจนถึง ประมาณ 1,000 เมตร

ออกดอก : ออกดอกเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ติดผลราวเดือนกันยายนถึงธันวาคม

การขยายพันธุ์ :

ประโยชน์ : ผล รสเปรี้ยวฝาด ขมขื่น เป็นยาสุขุม ผลอ่อน จะมีฤทธิ์เป็นยาระบาย และสมานลำไส้ ผลแก่ จะมีฤทธิ์ฝาดสมาน นอกจากนี้ยังใช้หมักแล้วคั่วกับน้ำคั้นออกฤทธิ์ขับปัสสาวะ กระเพาะ และลำไส้ ใช้เป็น ยาสมานลำไส้

ห้ามเลือดทั้งภายในและภายนอก เป็นยาละลายเสมหะ ขับเสมหะ ทำให้ปอดชุ่มชื้น แก้หลอดลมอักเสบ คออักเสบ เสียงแหบ แก้ไอ ลื่นไถ่อักเสบ แก้ลำไส้อักเสบเรื้อรัง แก้ท้องผูก โรคท้องมาน แก้ท้องร่วงเรื้อรัง ถ่ายเป็นเลือด ริดสีดวงทวาร เลือดออก แก้ท้องเสีย เป็นยาระบายรู้ถ่ายรู้ปิด แก้บิดเรื้อรัง แก้กามเคลื่อน แก้สตรีตกเลือด ปัสสาวะบ่อย และเป็นยาเจริญอาหาร เป็นยาระบาย แก้ปวดท้อง เป็นยาบำรุง แก้เจ็บคอ ขับน้ำเหลืองเสีย นำผลมาบดละเอียดโรยแผลเรื้อรัง แก้ลมจุกเสียด ช่วยเจริญอาหาร **เนื้อหุ้มเมล็ด** แก้ท้องผูก แก้บิด แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ รักษาโรคเกี่ยวกับน้ำดี ตับ ม้ามโต โรคท้องมาน อาเจียน อากาธะอิก โรคหืด และท้องร่วงเรื้อรัง **เปลือกต้น** ขับปัสสาวะ บำรุง หัวใจ ขับน้ำเหลืองเสีย **เปลือกต้นและแก่น** แก้ท้องเสีย **ทั้งต้น** ขับเสมหะ แก้เสียงคอ แก้ท้องผูก เป็นยาฝาดสมาน ดอก รักษาโรคบิด

ลักษณะวิสัย

ลำต้น

ใบ

ดอก

พล